

Posudek bakalářské práce
Barbora Hanžlová:
Tragédie obecní pastviny

Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze, 2008

Úvod

Bakalářská práce Barbory Hanžlové se zabývá dnes již klasickým, ale stále vděčným (jak práce dokazuje a jak vyplývá i z posudku) tématem environmentalistiky, totiž tragédií obecní pastviny, resp. obcí, v poloze jednak teoretické, rešeršní, jednak formou přesně specifikované případové studie v prostředí konkrétní obce.

1. Obsahová stránka

Podrobná struktura práce v dvoustránkovém obsahu je logická, dodržena a čtenáře dobře v textu orientuje.

V úvodu autorka stručně představuje svoji bakalářskou práci a její výzkumnou i textovou strukturu. Opět vstřícně ke čtenáři pak v následující kapitole na pouhých čtyřech stranách vyloží *podstatu* ústředního pojmu své práce, přičemž velmi vhodně začíná typologií statků (Statky a jejich dělení) a pokračuje výkladem rozhodovacího dilematu, resp. typologií postojů k veřejnému statku (Dilema Tragédie obecní pastviny tak nejprve předvede na „Jednoduchém modelu“, další subkapitoly se zabývají „Základními podmínkami pro rozvinutí Tragédie obecní pastviny a „Modely vztahujícími se k sociálním dilematům“ a konečně „Typologií systémů a lidí“.

Následující kapitola (20 stran) začíná kvalifikovaným historickým exkurzem, ale jejím jádrem je dobrá interpretace a kritický rozbor titulní Hardinovy eseje a jejích kritiků a Hardinových reakcí na informačně bohatých 24 stranách. Modelů rozhodovacích dilemat, jednotlivých teorií (teorie her a další) je vzhledem k dynamickému rozvoji zejména moderní „psychologizující“ ekonomické teorie v posledních desetiletích nadbytek až na úroveň nositelů Nobelových cen počínaje Ronaldem Coasem a „veřejnou volbou“ až po např. Roberta Aumanna a Thomase Schellinga a jejich výzkum konfliktů a spolupráce prostřednictvím teorie her; Barbora si však i v této změti dokázala účelně vybrat tak, aby problém zjednodušila, nikoli však vulgarizovala, a pronikla k jeho podstatě kvalifikovanému výkladu.

Druhou část už tvoří modelový empirický výzkum, který Hardinovu teorii jednak využívá, jednak do jisté míry testuje, aniž by si však tautologicky protiřekl.

Autorka nejprve představuje výzkumný problém a výzkumné otázky, metody a výběr respondentů a zdůvodňuje jejich volbu.¹ Následuje krátká „osvětová vložka“ v podobě výkladu problematiky znečištění ovzduší v České republice a pak již kapitola „Výsledky výzkumu“, kde autorka podrobně seznamuje i s jeho průběhem a na velmi vhodně volených a do „důkazního řízení“ integrovaných citacích dokazuje i jeho odbornou validitu, dále shrnující kapitola „závěry výzkumu“, která se až na jedinou výjimku bez citací obejde, protože vyhodnocuje a zodpovídá všechny výzkumné otázky, a konečně dvoustránkový zobecněný závěr.

---

¹ Zde jsem dlužen poděkování kolegyni Mgr. Hedvice Novotné za ochotné metodologické konzultace, inspirativní i věcně.

2. Práce s literaturou

Použitou literaturu hodnotím na úrovni bakalářské práce velmi vysoko jak po stránce množství, tak výběru včetně přihlednutí k cizojazyčným publikacím. Problematiku ovzduší a jeho znečištění načerpala autorka zcela pragmaticky a účelně z aktuálních webových zdrojů, z metodologických zvolila ty, které jsou v českém prostředí obvyklé a plně relevantní a k vlastnímu problému tragédie obce a souvisejících teorií sáhla jak po literatuře historické až po Aristotela, základní a známé (Ridley, ekonomická teorie, ekonomický slovník), ale objevila si sama i velmi zajímavé a užitečné publikace zahraniční a dobře je využila se (dvakrát Ostrom [jednou et al.], Purcell et al., komentáře k Hardinovi). Hanžlová pracuje s literaturou kvalifikovaně, cituje i interpretuje správně.

3. Formální stránka

Celkem 60 stran textu včetně dvou příloh a jejich seznamu zcela dostatečně rozsahem odpovídá požadavkům na bakalářskou diplomovou práci i s přihlednutím k tomu, že v tomto případě malá část nevyhnutelně připadá na citace respondentů. Nechybí podrobný obsah a bibliografie, poněkud postrádám jen shrnutí, abstrakt a/nebo anglické summary. Typograficky je svazek jednoduše, ale účelně pro pohodlí čtenáře upraven (tučný tisk, citace respondentů pečlivě kurzívou, velikosti fontů [ač nehoruji pro střídání fontů], členění do subkapitol).

Přes jisté úsilí vedoucího práce obsahuje text určité, ne však kritické a ve srovnání s politováníhodným trendem dokonce relativně malé množství typografických i mluvnických chyb a překlepů.

Namátkou a příkladem:

„oni vyvíjí“ namísto „vyvíjejí“ (str. 32; navíc jinde v textu užíván rozvinutý tvar), „most..“ místo „most...“ (str. 7), „konfrontování“ místo konfrontování (str. 8), nejednotně „Věžňovo dilema“, resp. „věžňovo dilema“, „povšimnou“ namísto „povšimnout“ (str. 10), psaní „Česká Republika“ s velkým R, navíc nejednotně (str. 36) a další.

Text je psán plynným, dobře sledovatelným lineárním slohem, až na zcela náležité výjimky (úvod, volba metod) neosobně. Nikde není odborně ani terminologicky nepřesný, snad jen chybí výklad legendy (zkratek v popisu map) v přílohách nebo v kapitole o ovzduší přímo v textu.

4. Celkové hodnocení

První ocenění zaslouží Barbora Hanžlová již za vtipnou volbu tématu, které si objevila sama díky dlouhodobému aktivnímu zájmu² o problematiku životního prostředí. Téma je alespoň na Fakultě humanitních studií, pokud je mi známo, skutečně původní a přiměřeně dimenzované rozsahem i hloubkou.

Zmínil jsem již kvalitní rešerši a dobře provedenou diskusi teoretické problematiky (např. diskuse malých, velkých i globálních obcí z hlediska dosažení sociální spravedlnosti a trvalé udržitelnosti a možnosti řešení v podobě přenesení rozhodovacích pravomocí na lokální úroveň).

Výzkum je proveden na relativně malém vzorku respondentů, kteří však byli vhodně v úzkém výběru zvoleni tak, aby jejich výpovědi měly co nejvyšší a nejširší „užitnou hodnotu“. Autorka také účelně a funkčně formulovala své výzkumné problémy i otázky.

---

² V tomto případě nejde o frázi. Barbora Hanžlová se řadu let podílí na organizaci Školy ekologického myšlení, tedy občanského sdružení a letní školy, již pravidelně pořádá jako vyvrcholení celoročních aktivit, byla editorkou jedné z popularizačních příruček (o biopotravinách) vydaných společností MedeaKultur a cíleně si kleslí i svoji specializační cestu bakalářským studiem.

Posudek bakalářské práce „Barbora Hanžlová: Tragédie obecní pastviny“

Závěry jsou podrobné a podle mého názoru vhodně a s plnou odbornou legitimitou zobecněné. Zdůrazňují zajímavý rozdíl mezi přístupem občanů ke dvěma hlavním zdrojům znečištění, k místnímu topení (ohřevu vody, vaření) a k dopravě) a navrhuji podle mého názoru zcela správně nástroje řešení. Práce tak má ve své úvodní části svou teoretickou hodnotu, konkrétní empirický výzkumný přínos a konečně i výtěžek prakticky využitelný.

Pro další badatelskou práci autorky bych navrhoval v dané oblasti soustředění na problém *důvěry a jejího deficitu* v současném nejen českém lidském a politickém společenství, problém, který si autorka náležitě uvědomuje a v textu opakovaně zmiňuje, který však nebyl jejím tématem.

Uvedené důvody opravňují **k navržení práce k obhajobě a k hodnocení výborně (mezi 43 až 46 body)**.

Praha 16. června 2008

PhDr. Ivan Rynda